

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

Peretoetaja kompetentsimudel

Koostaja: Heili Sõmer
Heiliko OÜ

Detsember 2021

Sisukord

Sissejuhatus	2
I Mõisted ja mudeli ülesehitus.....	3
II Kompetentside kirjeldused	4
III Kompetentsimudeli rakendamine	5
1. Kompetentside 360 kraadi tagasisidestamine	5
2. Potentsiaalsetele ja uutele peretoetajatele ootuste tutvustamine ja värbamine	5
3. Koolitusvajaduste väljaselgitamine, koolitusprogrammide loomine ja arendamine	5
Lisa 2. 360-kraadi küsimustikud	6
Enesehindmise küsimustik	6
Küsimustik juhile ja hooldusperevanemale.....	8

Sissejuhatus

Peretoetajad osutavad peretoe teenust hooldus-, eestkoste ja lapsendajaperedele Sotsiaalkindlustusameti tellimusel. Peretoe teenuse eesmärk on toetada pere toimetulekut ning aidata kaasa kasupereks olemisega või lapse kasvatamisega seotud küsimuste lahendamisele.

Peretoe teenuse kasutamise võimalus loodi 2021. aasta alguses, seega on teenus ja peretoetaja roll alles kujunemisjärgus.

Kompetentsimudeli loomise eesmärgid:

- peretoetaja roll ja töö sisu on selgelt määratletud;
- peretoetajal on võrgustikus kindel roll, mida erinevad osapooled ühtmoodi mõistavad;
- kirjeldatud on eeldused peretoetajaks saamiseks;
- kompetentsimudel on aluseks peretoetajate koolitamisel ja nende toetamisel;
- kompetentsimudel on sisendiks peretoetaja teenuse edasiarendamiseks.

Kompetentsimudeli loomisesse olid kaasatud peretoetajad, hoolduspere vanemad, KOV-i ja Sotsiaalkindlustusameti esindajad.

Töögrupi liikmed:

Kadi Annuk

Lea Sõmer

Jane Snaith

Liis Saarna

Inna Klaos

Kersti Suun-Deket

Elmet Puhm

Maarja Kuldjärv

Elen Kinnep

Aasa Rohtla

Projektijuht: Anu Jalakas (SKA)

Konsultant: Heili Sõmer (Heiliko OÜ)

I Mõisted ja mudeli ülesehitus

Dokumendis kasutatavad mõisted

- **Kompetentsid** on teadmised, oskused ja hoiakud, mis avalduvad töötaja käitumises ning on eelduseks tööülesannete edukaks täitmiseks.
- **Kompetentsimudel** on kompetentside kirjeldamise, hindamise ja tagasiside andmise süsteem.

Kompetentsimudel kirjeldab oodatavat rollikäitumist. Seepärast kirjeldatakse kompetentse vaadeldavate käitumiste kaudu. Kompetentsimudel on üles ehitatud **rollipõhiselt** – kirjeldatud on peretoetaja viit olulist rolli, millest igaüks eeldab vastavat käitumist.

II Kompetentside kirjeldused

1. Suhte looja ja eesmärkide seadja

- 1.1. Loob kasuperega üksteist aktsepteeriva ja avatud suhte.
- 1.2. Seab koos perega eesmärgid kasupere ja peretoetaja koostöök, vajadusel teeb seda koos omavalitsuse ja teiste võrgustikuliikmetega.
- 1.3. Lepib perega kokku suhtlemisviisid ja -sageduse.

2. Toetaja lapse arendamisel

- 2.1. Selgitab perele ja teistele osapooltele asendushooldusel oleva lapse kasvatamisega seotud eripärasid.
- 2.2. On teadlik trauma mõjust lapse arengule ja kasutab neid teadmisi pere toetamisel ja nõustamisel.
- 2.3. Jälgib lapse heaolu ja arengut perekonnas, seahulgas lapsega vahetult suheldes.
- 2.4. Nõustab ja suunab peret lapse arenguga ja vajadustega seotud küsimustes.
- 2.5. Sekkub, kui lapse turvalisus pole tagatud ning vajadusel teatab abivajavast lapsest.

3. Julgestaja ning innustaja

- 3.1. Sisendab perele lahendustele suunatud mõtteviisi ja positiivsust.
- 3.2. Märkab pere arenguvajadusi ja algatab nendel teemadel vestlusi.
- 3.3. Suunab nõustamistehnikate abil kasuvanemaid ise lahendusi leidma.
- 3.4. Märkab positiivseid muutusi ja tunnustab peret edusammude eest.
- 3.5. Aitab perel igapäevaprobleemide taustal näha tulevikuvõimalusi.
- 3.6. Aitab perel luua kontakte teiste kasuperedega.

4. Info jagaja ning selgitaja

- 4.1. Selgitab perele asendushooldust puudutavat seadusandlust.
- 4.2. Aitab perel leida vajalikud teenused ning toetused ja neid kasutama hakata.
- 4.3. Toetab peret erinevate asutustega suhtlemisel ja dokumentide vormistamisel.
- 4.4. Hoiab rolliselgust pere toetamisel.

5. Teadlik enesearendaja

- 5.1. Teadvustab oma tundeid ja vajadusi ning hindab oma ressursse realistlikult.
- 5.2. Juhib oma emotsioone turvaliselt.
- 5.3. Analüüsib oma tööd peretoetajana ning tegeleb pideva enesearendamisega.
- 5.5. Osaleb koolitustel, supervisioonidel ja peretoetajate koostöövõrgustikes.
- 5.2. Teab, kust abi küsida ja vajadusel küsib abi.

III Kompetentsimudeli rakendamine

Kompetentsimudelit saab kasutada:

1. peretoetajate leidmiseks ja hindamiseks;
2. tagasiside saamiseks peretoetaja tegevusest;
3. peretoetajate arendus- ja koolitustegevuste planeerimiseks;
4. peretoetajate arendamiseks.

Näited rakendustest.

Kompetentside 360 kraadi tagasisidestamine

Kompetentsimudelit saab rakendada peretoetaja arenguvajaduste hindamiseks ja arengu planeerimiseks. 360 kraadi tagasiside annab peretoetajale võimaluse saada tagasisidet oma tegevuse kohta ehk infot, kuidas pere ja partnerid tema käitumist tajuvad. See on väärtuslik teave spetsialistile, kes soovib areneda ja saada tõeliseks meistriks. Tagasisidestamisse võiks kaasata erinevaid sihtgrupe (kasupered, partnerid, kohaliku omavalitsuse spetsialistid). 360 kraadi tagasiside on alati kõige põhjalikum, kuna sisaldab erinevaid vaatenurki ja erinevate osapoolte arvamusi. Küsimustikud, mida saab kasutada 360 kraadi tagasisidestamisel, on toodud lisan 2.

Potentsiaalsetele ja uutele peretoetajatele ootuste tutvustamine ja värbamine

Mudelit saavad teenust pakkuvad organisatsioonid kasutada ka uute peretoetajate värbamisel. Kui inimesel, keda värvatakse, on varasem sellelaadne töökogemus, võib paluda tal ennast väljatöötatud küsimustiku alusel hinnata. Soovitatav on välja töötada struktureeritud intervjuu, milles käsitletakse kompetentsimudelis sisalduvaid hoiakuid ja käitumisootusi. Väga hästi töötab ka juhtumilahendus – värbamisintervjuul palutakse lahendada varem kirjeldatud juhtumeid peretoetaja töös. Vastuseid võrreldakse kompetentsimudelis eeldatud käitumistega. Valik juhtumeid on toodud lisan 1 ja hindamisküsimustikud lisan 2.

Koolitusvajaduste väljaselgitamine, koolitusprogrammide loomine ja arendamine

Kompetentsimudel on heaks baasmaterjaliks tsentraalsete peretoetajate koolitusprogrammide väljatöötamisel. Koolitustprogrammid peaksid sisaldama oodatavate kompetentside arendamist. Koolitust saab kombineerida ka 360 kraadi tagasisidestamisega, et fokuseerida kõige rohkem arendamist vajavatele teemadele.

Lisa 1. 360-kraadi küsimustikud

Enesehindmise küsimustik

Kasuta hindamiseks järgmist skaalat:

- 5 kirjeldatud käitumine on väga omane, kasutan seda järjekindlalt
- 4 kirjeldatud käitumine on enamasti omane, kasutan seda sageli
- 3 kirjeldatud käitumine on mõningal määral omane, kasutan seda mõnikord, kuid mitte järjekindlalt
- 2 kirjeldatud käitumine ei ole enamasti omane, kasutan seda harva
- 1 kirjeldatud käitumine ei ole omane, ei kasuta seda kunagi

1. Suhte looja ja eesmärkide seadja	Enesehinnang
1.1. Loon kasuperega üksteist aktsepteeriva ja avatud suhte.	
1.2. Sean koos perega eesmärgid kasupere ja peretoetaja koostööks, vajadusel teen seda koos omavalitsuse ja teiste võrgustikuliikmetega.	
1.3. Lepin perega kokku suhtlemisviisid ja -sageduse.	
Näited, kuidas toimin.	
2. Toetaja lapse arendamisel	
2.1. Selgitan perele ja teistele osapooltele asendushooldusel oleva lapse kasvatamisega seotud asjaolusid.	
2.2. Olen teadlik trauma mõjust lapse arengule ja kasutan neid teadmisi pere toetamisel ja nõustamisel.	
2.3. Jälgin lapse heaolu ja arengut peres keskkonnas lapsega vahetult suheldes.	
2.4. Nõustan ja suunan peret lapse arenguga ja vajadustega seotud küsimustes.	
2.5. Sekkun, kui lapse turvalisus pole tagatud ning vajadusel teatan abivajavast lapsest.	
Näited, kuidas toimin.	
3. Pere julgustaja ning innustaja	
3.1. Sisendan perele lahendustele suunatud mõtteviisi ja positiivsust.	
3.2. Märkan pere arenguvajadusi ja algatan nendel teemadel vestlusi.	
3.3. Suunan nõustamistehnikate abil kasuvanemaid ise lahendusi leidma.	
3.4. Märkan positiivseid muutusi ja tunnustan kasuperet edusammude eest.	
3.5. Aitan perel igapäevaprobleemide taustal näha tulevikuvõimalusi.	

3.6. Aitan perel luua kontakte teiste kasuperedega.	
Näited, kuidas toimin.	
4. Info jagaja ning selgitaja	
4.1. Selgitan perele asendushooldust puudutavat seadusandlust.	
4.2. Aitan perel leida vajalikud teenused ning toetused ja neid kasutama hakata.	
4.3. Toetan peret erinevate asutustega suhtlemisel ja dokumentide vormistamisel.	
4.4. Hoian rolliselgust pere toetamisel.	
Näited, kuidas toimin.	
5. Teadlik enesearendaja	
5.1. Teadvustan oma tundeid ja vajadusi ning hindan realistlikult oma ressursse.	
5.2. Juhin turvaliselt oma emotsioone.	
5.3. Analüüsin oma tööd peretoetajana ning tegelen pideva enesearendamisega.	
5.5. Osalen koolitustel, supervisioonidel ja peretoetajate koostöövõrgustikes.	
Näited, kuidas toimin.	

Küsimustik juhile ja hooldusperevanemale

Kasuta hindamiseks järgmist skaalat:

- 5 kirjeldatud käitumine on väga omane, kasutab seda järjekindlalt
- 4 kirjeldatud käitumine on enamasti omane, kasutab seda sageli
- 3 kirjeldatud käitumine on mõningal määral omane, kasutab seda mõnikord, kuid mitte järjekindlalt
- 2 kirjeldatud käitumine ei ole enamasti omane, kasutab seda harva
- 1 kirjeldatud käitumine ei ole omane, ei kasuta seda kunagi

1. Suhte looja ja eesmärkide seadja	Hinnang
1.1. Loob kasuperega üksteist aktsepteeriva ja avatud suhte.	
1.2. Seab koos perega eesmärgid kasupere ja peretoetaja koostööks, vajadusel teeb seda koos omavalitsuse ja teiste võrgustikuliikmetega.	
1.3. Lepib perega kokku suhtlemisviisid ja -sageduse.	
Näited, kuidas toimib.	
2. Toetaja lapse arendamisel	
2.1. Selgitab perele ja teistele osapooltele asendushooldusel oleva lapse kasvatamisega seotud asjaolusid.	
2.2. On teadlik trauma mõjust lapse arengule ja kasutab neid teadmisi pere toetamisel ja nõustamisel.	
2.3. Jälgib lapse heaolu ja arengut perekeskonnas lapsega vahetult suheldes.	
2.4. Nõustab ja suunab peret lapse arenguga ja vajadustega seotud küsimustes.	
2.5. Sekkub, kui lapse turvalisus pole tagatud ning vajadusel teatab abivajavast lapsest.	
Näited, kuidas toimib.	
3. Pere julgustaja ning innustaja	
3.1. Sisendab perele lahendustele suunatud mõtteviisi ja positiivsust.	
3.2. Märkab pere arenguvajadusi ja algatab nendel teemadel vestlusi.	
3.3. Suunab nõustamistehnikate abil kasuvanemaid ise lahendusi leidma.	
3.4. Märkab positiivseid muutusi ja tunnustab kasuperet edusammude eest.	
3.5. Aitab perel igapäevaprobleemide taustal näha tulevikuvõimalusi.	
3.6. Aitab perel luua kontakte teiste kasuperedega.	

Näited, kuidas toimib.	
4. Info jagaja ning selgitaja	
4.1. Selgitab perele asendushooldust puudutavat seadusandlust.	
4.2. Aitab perel leida vajalikud teenused ning toetused ja neid kasutama hakata.	
4.3. Toetab peret erinevate asutustega suhtlemisel ja dokumentide vormistamisel.	
4.4. Hoiab rolliselgust pere toetamisel.	
Näited, kuidas toimib.	
5. Teadlik enesearendaja	
5.1. Teadvustab oma tundeid ja vajadusi ning hindab realistlikult oma ressursse.	
5.2. Juhib turvaliselt oma emotsioone.	
5.3. Analüüsib oma tööd peretoetajana ning tegeleb pideva enesearendamisega.	
5.5. Osaleb koolitustel, supervisioonidel ja peretoetajate koostöövõrgustikes.	
Näited, kuidas toimib.	